การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม

5

Development of Co-Curricular Activities to Sustain Local Identity through Sila Performing Arts in a Multicultural Context

รับบทความ 14 ตุลาคม 2568
แก้ไขบทความ 27 เมษายน 2569
ตอบรับบทความ 18 พฤษภาคม 2569

สิริญาดา สองภักดี[1]
Siriyada Songpakdee
กัญชพร ตันทอง[2*]
Kanchaporn Tunthong
มาโนช บุญทองเล็ก[3]
Manoch Boontonglek

1 **นักศึกษาปริญญาโท สาขานาฏศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**
Master's Degree Student in Performing Arts Education student, Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

2* **อาจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**
Lecturer Dr., Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

3 **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**
Assistant Professor Dr., Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
39 หมู่ 1 ตำบล คลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12110
39 Moo 1, Khlong Luang, Pathum Thani 12110 Thailand
*Corresponding author email: Kanchaporn_t@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นประเด็นสำคัญของการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลให้โอกาสในการเรียนรู้และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของเยาวชนลดลง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านศิลปะการแสดงสิละเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบริบทพหุวัฒนธรรม 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม 3) ประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำสิละ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรมเป็นกรอบการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชมรมนาฏศิลป์ โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 8 แผน แบบทดสอบความรู้ แบบประเมินทักษะ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-test ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบริบทพหุวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติท่ารำสิละอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย 17.60 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ 4) ความพึงพอใจต่อกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.88 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการศิลปะการแสดงพื้นถิ่นร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และความตระหนักในอัตลักษณ์ท้องถิ่นของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมหลักสูตร ศิลปะการแสดงสิละ พหุวัฒนธรรม อัตลักษณ์พื้นถิ่น

Abstract

Preserving local cultural identity within a multicultural society is an important issue in educational management in the southern border provinces of Thailand, as social changes have reduced opportunities for youth to learn and inherit local cultural arts. This research aimed to: 1) develop co-curricular activities in Sila performing arts to preserve local identity within a multicultural context, 2) compare students' learning achievement before and after participating in the activities, 3) assess students' performance skills in Sila dance movements, and 4) investigate students' satisfaction with the activities. The activities were designed using the concepts of experiential learning and multicultural education. The sample group consisted of 20 students from the Dance and Performing Arts Club at Ban Padang Community School during the first semester of the 2024 academic year. The research instruments included eight lesson plans, a knowledge test, a performance skill assessment form, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a t-test. The findings revealed that: 1) the developed co-curricular activities effectively promoted the preservation of local identity within a multicultural context; 2) students' post-learning achievement scores were significantly higher than their pre-learning scores at the .05 level; 3) students

demonstrated good performance skills in Sila dance movements, with a mean score of 17.60 out of 20; and 4) students' overall satisfaction with the activities was at the highest level, with a mean score of 4.88. The findings suggest that co-curricular activities integrating local performing arts with experiential learning can effectively enhance students' knowledge, skills, and awareness of local cultural identity.

Keywords : Co-curricular activities, Sila performing arts, Multicultural context, Local identity

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน เนื่องจากเป็นผลผลิตของความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาที่สั่งสมผ่านประวัติศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ อัตลักษณ์พื้นถิ่น (Local identity) จึงหมายถึงความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรมที่สมาชิกในชุมชนรับรู้ เห็นคุณค่า และมีความผูกพันร่วมกัน (Hall, 1996) ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ และการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

พื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม อันสะท้อนลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural society) การอยู่ร่วมกันของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น สิละ ลิเกฮูลู และรองเง็ง เป็นต้น แนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural education) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเข้าใจ เคารพและเห็นคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและสร้างความเข้าใจอันดีในสังคม (Banks, 2016) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชนา มณีพฤกษ์ และอภิชาติ พลประเสริฐ (2560) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะในระดับประถมศึกษาสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ศิลปะการแสดงสิละ หรือ ซีละ เป็นทั้งศิลปะการต่อสู้และศิลปะการแสดงของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีลักษณะเด่นด้านลีลาการเคลื่อนไหวที่ผสมผสานความแข็งแรงและความงดงาม สะท้อนคุณค่าด้านระเบียบวินัย สมาธิ และการเคารพกติกา อย่างไรก็ตาม ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความนิยมในศิลปะการแสดงพื้นบ้านมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้โอกาสในการเรียนรู้และสืบทอดของเยาวชนลดน้อยลงตามไปด้วย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559, น. 186) การนำศิลปะการแสดงสิละเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) อธิบายว่า ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ลงมือปฏิบัติ และสะท้อนคิดจากประสบการณ์ของตนเอง (Kolb, 1984) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วานีตา อุดมเศรษฐ์ และคณะ (2567) ที่พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องสิละในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ พัชราภา ขันมะณี และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) ยังได้พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบสามารถพัฒนาความตระหนักรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนบทบาทของสถานศึกษาในฐานะพื้นที่สำคัญในการสร้างกระบวนการธำรงวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้

นอกจากนี้ ในบริบทของสังคมร่วมสมัย แนวคิดเรื่องพลังอำนาจทางวัฒนธรรม หรือ Soft power ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในฐานะกลไกสำคัญในการสร้างคุณค่าและอัตลักษณ์ของสังคมผ่านมรดกทางวัฒนธรรม (Nye, 2004) ศิลปะการแสดงพื้นบ้านจึงถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น ศิลปะการแสดงสิละ จึงไม่เพียงเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการใช้วัฒนธรรมเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในระยะยาว

การศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับศิลปะการแสดงพื้นบ้าน มักมุ่งเน้นการศึกษาด้านประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดง และบทบาทของศิลปะการแสดงในสังคม หรือการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านควบคู่กับการส่งเสริมการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะการแสดงสิละ ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชุมชน ภายใต้บริบทของโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติ พร้อมทั้งตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์อัตลักษณ์พื้นถิ่น อันจะนำไปสู่การสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เมื่อพิจารณาในบริบทของสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคใต้ พบว่าโรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนทั้งศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามเรียนร่วมกัน สะท้อนลักษณะของพื้นที่พหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน โรงเรียนได้จัดตั้งชมรมนาฏศิลป์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการแสดงของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4–6 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมเหมาะสมต่อการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการจัดกิจกรรมด้านการแสดงอยู่แล้ว แต่ยังไม่พบการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการศิลปะการแสดงสิละเข้ากับบริบทพหุวัฒนธรรมของโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษาผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่สะท้อนบทบาทของกิจกรรมต่อการธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นอย่างชัดเจน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม พร้อมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่ออธิบายบทบาทของกิจกรรมดังกล่าวในการส่งเสริมการตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านศิลปะการแสดงสิละ ที่มุ่งธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นในบริบทพหุวัฒนธรรมของสถานศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงสิละของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละของนักเรียนภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านศิลปะการแสดงสิละ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับการส่งเสริมศิลปะการแสดงสิละในฐานะอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์และออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรมพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ของชุมชนกับพันธกิจของสถานศึกษา

1.2 ระยะที่ 2 ทดลองใช้ และประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ได้กำหนดเนื้อหา ออกเป็น 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ได้แก่

1.2.1 ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา รูปแบบ ทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ

1.2.2 ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะปฏิบัติศิลปะการแสดงสิละ พร้อมทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) การประเมินทักษะปฏิบัติ และความพึงพอใจของผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชมรมนาฏศิลป์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteer sampling)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเป็นการศึกษาในบริบทเฉพาะของสถานศึกษา และมีข้อจำกัดในการอ้างอิงทั่วไปไปยังบริบทอื่น

3. ขอบเขตด้านเวลาและสถานที่

การทดลองใช้ และประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้ระยะเวลาในการฝึก จำนวน 8 วัน รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง จัดขึ้นทุกวันศุกร์ เป็นเวลา 2 ชั่วโมง ระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ทบทวนวรรณกรรม

1. ศิลปะการแสดงสิละ (Sila performing arts)

ศิลปะการแสดงสิละ หรือ “ซีละ” เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมลายูในพื้นที่คาบสมุทรมลายู ซึ่งครอบคลุมภาคใต้ของประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยมีรากฐานมาจากศิลปะการป้องกันตัวที่ผสมผสานกับศิลปะการแสดง (Performative martial art) ที่สะท้อนทั้งมิติทางกายภาพและจิตวิญญาณ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2559) นักวิชาการบางส่วนอธิบายว่า สิละมีพัฒนาการมาจากวัฒนธรรมอินเดียผ่านอิทธิพลของอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางภาษา ความเชื่อ และรูปแบบศิลปะอย่างต่อเนื่อง

ในเชิงรูปแบบการแสดง ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2542) ได้จำแนกสิละออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) สิละยาโต๊ะ ซึ่งเน้นการแข่งขันและการต่อสู้ตามกติกา (2) สิละตารี ซึ่งเน้นความงดงามของท่าร่ายรำ และ (3) สิละกริช ซึ่งผสมผสานการใช้อาวุธกับลีลาการแสดง โดยแต่ละรูปแบบสะท้อนวัตถุประสงค์และบริบทการใช้งานที่แตกต่างกัน

องค์ประกอบทางศิลปะของสิละประกอบด้วยดนตรี เครื่องแต่งกาย ท่าร่ายรำ และพิธีกรรม เช่น การไหว้ครู ซึ่งล้วนมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเคารพต่อครูบาอาจารย์และบรรพบุรุษ นอกจากนี้ ท่าทางการเคลื่อนไหวยังแสดงถึงคุณค่าทางจริยธรรม เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และการควบคุมตนเอง

ในมิติทางวัฒนธรรม สิละมิได้เป็นเพียงศิลปะการต่อสู้หรือการแสดงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน โดยแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และระบบคุณค่าของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มองว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างและถ่ายทอดผ่านกระบวนการทางสังคม (Hall, 1996)

2. การศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม (Multicultural education)

แนวคิดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าใจ เคารพ และเห็นคุณค่าความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดย Banks (2016) อธิบายว่า การศึกษาในลักษณะนี้ช่วยลดอคติ สร้างความเท่าเทียม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความหลากหลาย

เมื่อพิจารณาในบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านศาสนา ภาษา และชาติพันธุ์ การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการอยู่ร่วมกันของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน สามารถทำหน้าที่เป็น “สื่อกลางทางวัฒนธรรม” (Cultural bridge) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนต่างวัฒนธรรม (Nieto, 2010)

ศิลปะการแสดง โดยเฉพาะศิลปะพื้นบ้าน เช่น สิละ ลิเกฮูลู และรองเง็ง จึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และเกิดความตระหนักถึงคุณค่า

ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งงานวิจัยของ ณัฐชนา มณีพฤกษ์ และอภิชาติ พลประเสริฐ (2560) สนับสนุนว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะสามารถส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

3. การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Development of co-curricular activities)

การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยสามารถออกแบบอย่างเป็นระบบตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร เช่น โมเดล ADDIE ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งช่วยให้การจัดกิจกรรมมีความเป็นระบบและสามารถตรวจสอบคุณภาพได้

ในด้านการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb (1984) อธิบายว่า การเรียนรู้เกิดจากกระบวนการ 4 ขั้น ได้แก่ ประสบการณ์ตรง (Concrete experience) การสะท้อนคิด (Reflective observation) การสร้างแนวคิด (Abstract conceptualization) และการทดลองปฏิบัติ (Active experimentation) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงที่เน้นการฝึกปฏิบัติ

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์หรือศิลปะพื้นบ้าน มักใช้วิธีการถ่ายทอดแบบ “ครูสู่ศิษย์” (Apprenticeship learning) ซึ่งเน้นการเลียนแบบ การฝึกซ้ำ และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง การออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการแนวคิดดังกล่าวจึงสามารถพัฒนาทั้งทักษะการปฏิบัติและความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การธำรงอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (Cultural identity sustainability)

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural identity) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายและความเป็นตัวตนของบุคคลและกลุ่มสังคม (Hall, 1996) การธำรงอัตลักษณ์จึงมิใช่เพียงการอนุรักษ์รูปแบบทางวัฒนธรรม แต่รวมถึงการถ่ายทอดคุณค่า ความเชื่อ และความหมายสู่คนรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

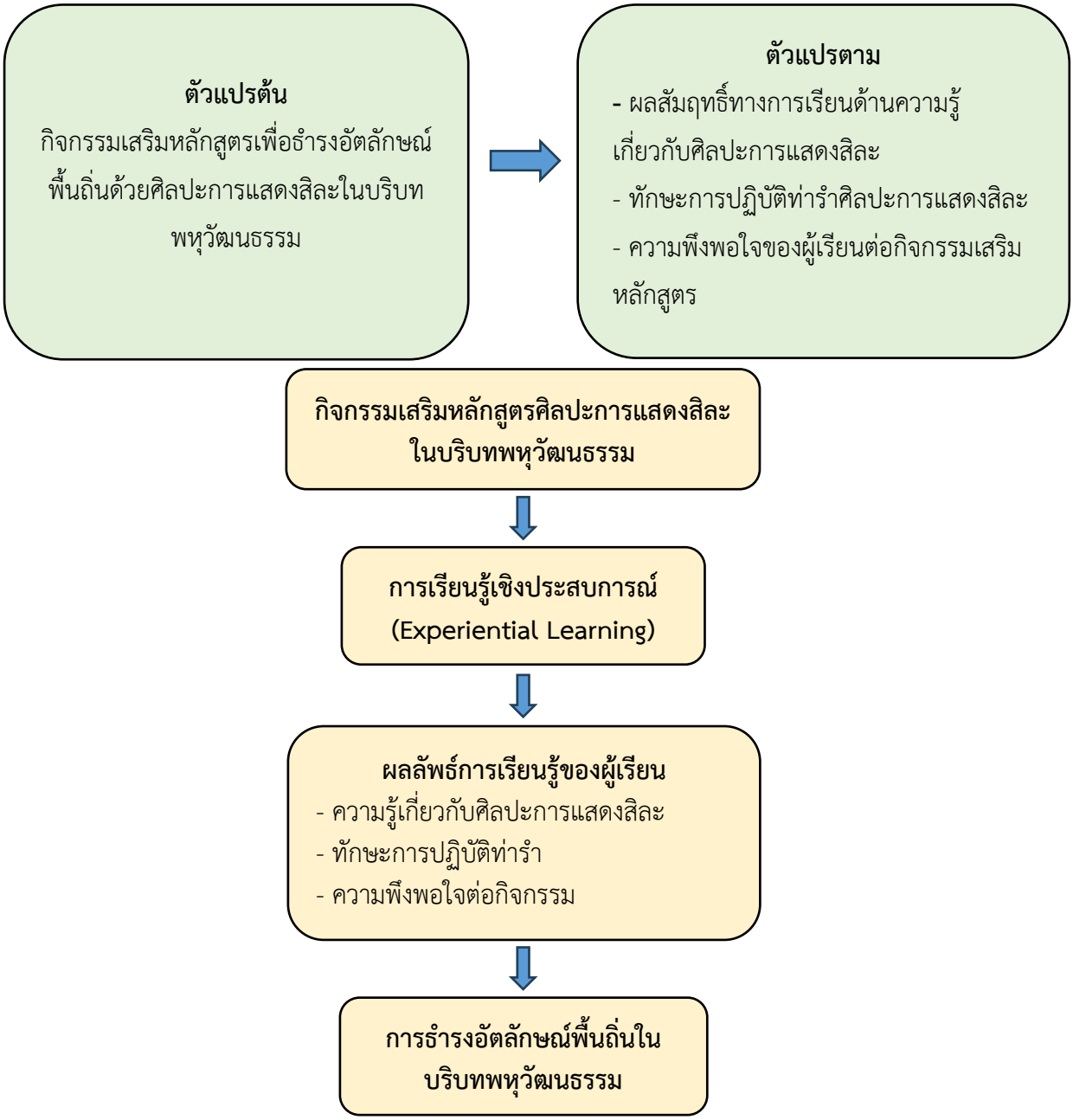
แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมในบริบทการศึกษา สามารถดำเนินการผ่านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา (School-based approach) ที่เชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

บทบาทของเยาวชนถือเป็นกลไกสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่จะรับช่วงต่อองค์ความรู้และปฏิบัติทางวัฒนธรรมในอนาคต การปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความยั่งยืนทางวัฒนธรรม

ในบริบทนี้ ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น สิละ สามารถทำหน้าที่เป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural capital) ที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับอัตลักษณ์ของชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิด Soft power (Nye, 2004) ที่มองว่าวัฒนธรรมเป็นพลังสำคัญในการสร้างคุณค่าและอิทธิพลทางสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยแนวคิดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และแนวคิดการศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงสิละ โดยกำหนดให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรศิลปะการแสดงสิละเป็นตัวแปรต้น ซึ่งส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงสิละ

ทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental research) ร่วมกับการทดลองเบื้องต้น แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน-หลัง (One group pretest-posttest design) เพื่อประเมินผลของกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชมรมนาฏศิลป์ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteer sampling)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเป็นการศึกษาในบริบทเฉพาะของสถานศึกษา และมีข้อจำกัดในการอ้างอิงทั่วไปไปยังบริบทอื่น

2. แบบแผนการวิจัย งานวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ใช้รูปแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental design) แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน-หลัง (One group pretest-posttest design)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร แบบประเมินความสอดคล้อง แบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 การประเมินคู่มือกิจกรรมเสริมหลักสูตร และส่วนที่ 2 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง

3.2 ระยะที่ 2 ทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.2.1 คู่มือการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วยเนื้อหา จำนวน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา เวลาของหลักสูตร แนวดำเนินการจัดทำหลักสูตร กิจกรรมในหลักสูตร การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้หลักสูตรมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติและคุณค่าของศิลปะการแสดงสิละควบคู่กับการฝึกทักษะการปฏิบัติจริง และการปลูกฝังความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นภายใต้บริบทพหุวัฒนธรรม เนื้อหาถูกจัดลำดับจากความรู้พื้นฐานสู่การฝึกปฏิบัติ และการสร้างสรรค์การแสดง โดยกำหนดระยะเวลาและแนวทางดำเนินงานที่สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทสถานศึกษา กิจกรรมในหลักสูตรเน้นการมีส่วนร่วมการเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน และการแสดงผลงานจริง ส่วนการประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้มีการจัดทำแผนการเรียนรู้รายกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

3.2.2 แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบ ทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ โดยใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

ตารางที่ 1 แผนผังข้อสอบวัดความรู้

แผนผังข้อสอบวัดความรู้
เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบ ทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ
จำนวน 20 ข้อ ปรนัย 4 ตัวเลือก

เนื้อหาที่วัด	ตัวชี้วัดความรู้	ข้อที่	จำนวนข้อ
ความหมายและที่มาของสิละ	ความหมาย รากศัพท์ แหล่งกำเนิด	1,14,18,19	4
ประเภท และรูปแบบการแสดงสิละ	สิละยาโต๊ะ สิละตารี สิละกริช การแข่งขัน	3,4,5,15	4
องค์ประกอบการแสดง	ดนตรี จังหวะ ท่ารำ การแต่งกาย	6,7,8	3
บทบาท และคุณค่าของสิละในสังคม	การใช้ประโยชน์ งานประเพณี แนวโน้มความนิยม	2,9,10,11	4
การอนุรักษ์ และอัตลักษณ์พื้นถิ่น	การสืบทอด คณะน้องใหม่บางปู การมีส่วนร่วมของเยาวชน	12,13,17,20	4
แนวคิดพหุวัฒนธรรม	ความหมายของพหุวัฒนธรรม	16	1

จากตารางที่ 1 แสดงแผนผังข้อสอบวัดความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบ ทำนองเพลงดนตรี เครื่องแต่งกาย และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา 6 ด้าน ได้แก่ (1) ความหมายและที่มาของสิละ จำนวน 4 ข้อ (2) ประเภทและรูปแบบการแสดงสิละ จำนวน 4 ข้อ (3) องค์ประกอบการแสดง จำนวน 3 ข้อ (4) บทบาทและคุณค่าของสิละในสังคม จำนวน 4 ข้อ (5) การอนุรักษ์และอัตลักษณ์พื้นถิ่น จำนวน 4 ข้อ และ (6) แนวคิดพหุวัฒนธรรม จำนวน 1 ข้อ ทั้งนี้การกระจายจำนวนข้อเป็นไปตามความสำคัญของเนื้อหา เพื่อให้การวัดผลมีความครอบคลุม สอดคล้องกับตัวชี้วัดความรู้ และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 4 คะแนน รวม 20 คะแนน ประกอบด้วย ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามกระบวนท่า ปฏิบัติท่ารำได้สวยงามตามรูปแบบสิละ มีความแข็งแรงของท่ารำ มีความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำ และการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและแววตา

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

คะแนน 18 – 20 ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก
คะแนน 14 – 17 ระดับคุณภาพ 3 ดี
คะแนน 10 – 13 ระดับคุณภาพ 2 พอใช้
คะแนน 0 – 9 ระดับคุณภาพ 1 ควรปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพดีขึ้นไป

ตารางที่ 2 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	รายการที่ประเมิน					รวม (20 คะแนน)
		ปฏิบัติท่ารำถูกต้องตามกระบวนท่า (4 คะแนน)	ปฏิบัติท่ารำได้สวยงามตามรูปแบบสิละ (4 คะแนน)	มีความแข็งแรงของท่ารำ (4 คะแนน)	มีความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำ (4 คะแนน)	การแสดงอารมณ์ทางสีหน้าแววตา (4 คะแนน)	

จากตารางที่ 2 แสดงแบบประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมินจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้องตามกระบวนท่า ความสวยงามตามรูปแบบสิละ ความแข็งแรงของท่ารำ ความมั่นใจในการปฏิบัติ และการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและแววตา แต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 4 คะแนน รวมคะแนนทั้งสิ้น 20 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตรประมาณค่าเพื่อวัดระดับความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน

ตารางที่ 3 เกณฑ์การให้คะแนนทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	คะแนน 4	คะแนน 3	คะแนน 2	คะแนน 1
1. ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามกระบวนท่า	ปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้องตามกระบวนท่าทุกท่า และทุกส่วนของร่างกาย	ปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องตามกระบวนท่า จำนวน 1-2 ท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องตามกระบวนท่า จำนวน 3-4 ท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องตามกระบวนท่า จำนวน 5 ท่า
2. ปฏิบัติท่ารำได้สวยงามตามรูปแบบสิละ	ปฏิบัติท่ารำได้สวยงามทุกท่าตามรูปแบบสิละ	ปฏิบัติท่ารำไม่สวยงาม จำนวน 1-2 ท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่สวยงาม จำนวน 3-4 ท่า	ปฏิบัติท่ารำไม่สวยงาม จำนวน 5 ท่า
3. มีความแข็งแรงของท่ารำ	มีความแข็งแรงของท่ารำทุกท่าและทุกส่วนของร่างกาย	ไม่มีความแข็งแรงของท่ารำ จำนวน 1-2 ท่า	ไม่มีความแข็งแรงของท่ารำ จำนวน 3-4 ท่า	ไม่มีความแข็งแรงของท่ารำ จำนวน 5 ท่า
4. มีความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำ	ปฏิบัติท่ารำด้วยความมั่นใจและมุ่งมั่นทุกท่า	ปฏิบัติท่ารำด้วยความไม่มั่นใจ จำนวน 1-2 ท่า	ปฏิบัติท่ารำด้วยความไม่มั่นใจ จำนวน 3-4 ท่า	ปฏิบัติท่ารำด้วยความไม่มั่นใจ จำนวน 5 ท่า
5. การแสดงอารมณ์ทาง สีหน้าแววตา	ปฏิบัติท่ารำด้วยการแสดงอารมณ์ทางสีหน้า แววตาทุกท่า	ปฏิบัติท่ารำ ไม่แสดง ทางสีหน้าแววตา จำนวน 1-2 ท่า	ปฏิบัติท่ารำ ไม่แสดงทางสีหน้า แววตา จำนวน 3-4 ท่า	ปฏิบัติท่ารำ ไม่แสดงทางสีหน้า แววตา จำนวน 5 ท่า

จากตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ แบ่งระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ คะแนน 4 คะแนน 3 คะแนน 2 และคะแนน 1 ครอบคลุมรายการประเมินจำนวน 5 ด้าน คือ (1) ความถูกต้องตามกระบวนท่า (2) ความสวยงามตามรูปแบบสิละ (3) ความแข็งแรงของท่ารำ (4) ความมั่นใจในการปฏิบัติ และ (5) การแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและแววตา โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาจากจำนวนท่าที่ปฏิบัติได้ถูกต้อง หรือบกพร่องในแต่ละระดับ ทั้งนี้คะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 20 คะแนน ใช้เพื่อประเมินระดับทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม จำนวน 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 18 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน จำนวน 5 ข้อ ด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ และด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร จำนวน 4 ข้อ

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้แบ่งออกเป็น ด้านครูผู้สอน ด้านความรู้ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร

4. การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

4.1 คู่มือกิจกรรมเสริมหลักสูตร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน รวมจำนวนรายการประเมินทั้งสิ้น 158 รายการ ผลการตรวจสอบพบว่า รายการประเมินจำนวน 149 รายการ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence; IOC) = 1.00 และรายการประเมินจำนวน 9 รายการ มีค่า IOC = 0.67 โดยทุกรายการมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับเหมาะสม

4.2 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ โดยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับผู้เรียนจำนวน 20 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.67 แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีคุณภาพอยู่ในระดับยอมรับได้และสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 นำหลักสูตรการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

5.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

5.3 ดำเนินกระบวนการ การอบรมภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงมือปฏิบัติจริง รวม 16 ชั่วโมง

5.4 ประเมินทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

5.5 ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

5.6 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยวิธีสูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC และความยากง่าย (Difficulty) โดยวิเคราะห์ระดับความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ T-test (dependent) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัคร ผลการวิเคราะห์จึงใช้เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทั้งความรู้ทางทฤษฎี ทักษะการปฏิบัติ และการตระหนักถึงคุณค่าของการแสดงพื้นบ้านของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา สภาพแวดล้อม และบริบทของโรงเรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในการเรียนรู้ศิลปะการแสดงสิละ เนื่องจากเป็นศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนยังขาดโอกาสในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและคุณค่าทางวัฒนธรรมในระดับปานกลางถึงน้อย ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง

เมื่อจัดทำร่างหลักสูตรแล้ว ได้นำเสนอเนื้อหาต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพ ผลการประเมินพบว่า มีค่า IOC = 0.98 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตร ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และได้รับข้อเสนอแนะให้ปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และเรียงลำดับคำถามตามสมรรถนะ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1) หลักการ
2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3) โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา
4) เวลาของหลักสูตร
5) แนวดำเนินการจัดทำหลักสูตร
6) กิจกรรมในหลักสูตร

7) การวัดและประเมินผล

8) แผนการจัดการเรียนรู้

ผลการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีองค์ประกอบชัดเจน และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นโครงสร้างองค์ประกอบครบถ้วน และการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหา ทั้งนี้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ขณิตา ภูละมูล และรจนา สุนทรานนท์ (2566) ที่พบว่าการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านนาฏศิลป์ควรมีกระบวนการพัฒนาอย่างชัดเจนและผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ พระสุเมธ เอี่ยมบวร (2566) ที่กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินการผ่านกระบวนการพัฒนา ทดลองใช้ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเนื้อหา

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดง ทำนองเพลงดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะ เรื่อง การปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดง ทำนองเพลงดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบผู้เรียน ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงสิละ ทำนองเพลงดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ โดยใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างก่อนและหลังเรียน

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงสิละ ทำนองเพลงดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	20	7.75	1.92	26.76*	.00
หลังเรียน	20	18.00	1.56		

หมายเหตุ. * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงสิละ ทำนองเพลงดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการแสดงสิละ พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 คะแนน (S.D. = 1.92) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.00 คะแนน (S.D. = 1.56) จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ T-test dependent พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 26.76$, $p<.05$) แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องมาจากการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง และการเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทชุมชน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) ของ Kolb

(1984) ที่อธิบายว่า ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเมื่อได้มีประสบการณ์ตรงและมีโอกาสสะท้อนคิดจากกิจกรรม นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทพหุวัฒนธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนไทยพุทธและมุสลิมเรียนร่วมกัน ยังสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาพหุวัฒนธรรมของ Banks (2016) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนวน คุณพล (2566) และ วราภรณ์ อาจคำไพ (2565) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบชัดเจน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบทักษะ การปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์คะแนนทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

ประเด็นการประเมิน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ	
	$\tilde{X}$	SD
1. ปฏิบัติท่ารำถูกต้องตามกระบวนท่า (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	4	0.59
2. ปฏิบัติท่ารำได้สวยงามตามรูปแบบสิละ (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	3	0.75
3. มีความแข็งแรงของท่ารำ (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	3	0.69
4. มีความมั่นใจในการปฏิบัติท่ารำ (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	4	0.50
5. การแสดงอารมณ์ทางสีหน้า แววตา (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)	4	0.61
รวม	**17.60**	**1.14**

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ พบว่า ทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 ซึ่งอยู่ในระดับ ดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การปฏิบัติท่ารำถูกต้องตามกระบวนท่า มีค่าเฉลี่ย 4.00 การปฏิบัติท่ารำได้สวยงามตามรูปแบบสิละ มีค่าเฉลี่ย 3.00 ความแข็งแรงของท่ารำ มีค่าเฉลี่ย 4.00 และการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและแววตา มีค่าเฉลี่ย 4.00 แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิลละได้ในระดับดี โดยเฉพาะด้านความถูกต้องของกระบวนท่า ความมั่นใจในการปฏิบัติ และการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและแววตา

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละในระดับดี อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยได้จัดการฝึกทักษะจำนวน 6 ครั้ง และใช้วิธีการสาธิตท่ารำให้ผู้เรียนสังเกตเป็นแบบอย่าง ก่อนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามทีละขั้นตอน พร้อมทั้งให้คำแนะนำและปรับแก้ท่ารำอย่างต่อเนื่องแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐรียา สุขสวัสดิ์ (2560) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ควรเริ่มจากการฝึกทักษะพื้นฐานจากระดับง่ายไปสู่ระดับยาก โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะอย่างเป็น

ขั้นตอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แขมมณี (2555) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะปฏิบัติจำเป็นต้องเริ่มจากการฝึกทักษะย่อยก่อน แล้วจึงนำมาผสมผสานเป็นทักษะหลัก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม

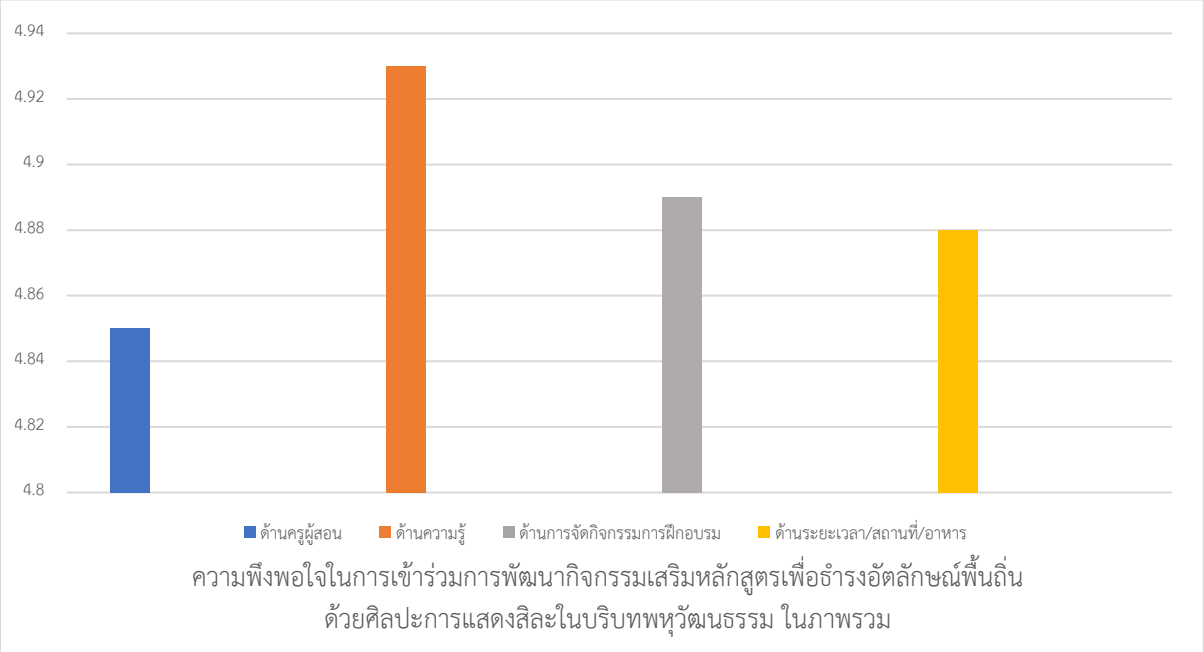
ผู้วิจัยได้สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม หลังจากการทดลองใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเสร็จสิ้น โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรมในภาพรวม

ด้านที่	ด้าน	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1	ด้านครูผู้สอน	4.85	0.36	มากที่สุด	4
2	ด้านความรู้	4.93	0.25	มากที่สุด	1
3	ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม	4.89	0.31	มากที่สุด	2
4	ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร	4.88	0.33	มากที่สุด	3
รวมทุกด้าน		**4.88**	**0.32**	**มากที่สุด**	**-**

จากตารางที่ 6 แสดงผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.93 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย 4.89 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร มีค่าเฉลี่ย 4.88 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับสูงทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความรู้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

ผลการวิจัยที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงสิละในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ พรมสืบ (2559) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วานีตา อุดมเศรษฐ์ (2567) ที่ศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรเรื่องศิลปะการแสดงสิละในระดับประถมศึกษา และพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ปวิชญา เนียมคำ (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

ภาพที่ 2 ผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรมในภาพรวม

จากภาพที่ 2 ผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในด้านความรู้ ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในระดับมาก ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร ในระดับน้อย และด้านครูผู้สอนในระดับน้อยที่สุด

นอกจากนี้ จากข้อเสนอแนะของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนเห็นว่ากิจกรรมมีความสนุกสนาน เข้าใจง่าย และช่วยให้ได้ฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าของศิลปะการแสดงสิละ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน

การสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม

การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม ได้ดำเนินการโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง จากนั้นจึงนำมาร่างเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.98 แสดงว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1) หลักการของหลักสูตร
2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3) โครงสร้างและขอบข่ายเนื้อหา
4) เวลาของหลักสูตร
5) แนวการดำเนินการจัดทำหลักสูตร
6) กิจกรรมในหลักสูตร
7) การวัดและประเมินผล
8) แผนการจัดการเรียนรู้

โดยกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 8 วัน รวม 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละของผู้เรียน

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ

ผลการศึกษาพบว่า ด้านความรู้ ก่อนเรียนผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน (S.D. = 1.92) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.00 คะแนน (S.D. = 1.56) เมื่อทดสอบโดยใช้สถิติ t-test for Paired Samples พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 26.76) และด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำศิลปะการแสดงสิละ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติท่ารำอยู่ในระดับดี

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อธำรงอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วยศิลปะการแสดงสิละในบริบทพหุวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านความรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านระยะเวลา/สถานที่/อาหาร และด้านครูผู้สอน ตามลำดับ

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อศิลปะการแสดงสิละ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. การที่จะพัฒนาทักษะท่ารำศิลปะการแสดงสิละได้นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ด้านการแสดงอย่างเหมาะสม โดยครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมพื้นฐานการแสดงสิละอย่างเป็นระบบ เช่น ฝึกปฏิบัติท่า นั่ง ยืน เดิน วิ่ง และการควบคุมการทรงตัว ในรูปแบบของศิลปะการแสดงสิละให้คล่องแคล่วก่อนที่จะเรียนเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรปรับพัฒนากิจกรรมแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

ขณิตา ภูละมูล และรจนา สุนทรานนท์. (2566). การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรนาฏศิลป์ เรื่อง การใช้อาวุธในละครเสภา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, 10*(2), 114-131.

จิราภรณ์ พรมสีบ. (2559). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิคแบ่งกลุ่มคละผลสัมฤทธิ์ (STAD)* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.

ณัฐชนา มณีพฤกษ์ และอภิชาต พลประเสริฐ. (2560). การจัดการเรียนรู้ศิลปะในบริบทพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 17*(2), 45-56.

ณัฐรียา สุขสวัสดิ์. (2560). *การพัฒนาสื่อประกอบบทเรียน เรื่องรำวงมาตรฐาน ผ่าน Application บนโทรศัพท์มือถือ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการรำวงมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก.

ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2542). *สิละ สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้* (เล่มที่ 16). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย.

ปวิชญา เนียมคำ. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ลพบุรี.

พัชราภา ขันมะณี และชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 26*(1), 89-104.

พระสุเมธ เอี่ยมบวร. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยสิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 17*(3), 67-76.

สำนวน คุณพล. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 11*(2), 247-259.

วราภรณ์ อาจคำไพ. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดความรู้ในเนื้อหาศาสตร์การสอนและเทคโนโลยี (TPACK)* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

วานีตา อุดมเศรษฐ์, พล เหลืองรังษี และชุติมา ทัศโร. (2567). *การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร เรื่อง สิละ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สงขลา.

ทิศนา แขมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Banks, J.A. (2016). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching* (6th ed.). New York: Routledge.

Hall, S. (1996). Introduction: Who needs “identity”? In S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of Cultural Identity* (pp. 1-17). London: Sage.

Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. New Jersey: Prentice-Hall.

Nieto, S. (2010). *The light in their eyes: Creating multicultural learning communities* (10th anniversary ed.). New York: Teachers College Press.

Nye, J.S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.